

Glas er liv

Overalt i Danmark har glasmagere til huse i små og store værksteder, hvor de producerer mundblæste glas til alle formål. Især ét stort glasværksted har overlevet generationer, nemlig Holmegaard, som siden 1825 har produceret både mundblæst og presset glas. Med andre ord, landets største og ældste glasværk, som blev grundlagt i Holmegård Mose, deraf navnet, 9 kilometer nordøst for Næstved.

Virksomheden blev grundlagt den 5. november 1825 på foranledning af enkegrevinde Henriette Danneskiold-Samsøe, hvis mand, Christian Conrad Sophus lensgreve Danneskiold-Samsøe, kort før sin død, havde søgt om bevilling til at udnytte den tilhørende mose til Holmegaard Gods. Ind til 1831 blev der kun produceret flasker og glasværket rådede kun over én ovn. Fra 1832 blev der også produceret husholdningsglas og senere også kunst- og industriglas, ligesom der kom flere ovne til. 1853 udkom så det første katalog med nye varer som madeiraglas, lommelærker, hyacintglas, potpourrikrugger, klukflasker og meget andet. Slægten Danneskiold-Samsøe ledte virksomheden indtil 1936, hvor glassdynastiet overgik til at være aktieselskab med Christian Grauballe (f.1879) som administrerende direktør.

Adskillige kendte designere og kunstnere har været tilknyttet fabrikken, den første var den arkitektuddannede Jacob E. Bang (1899-1965), ansat 1925, som fra 1928-1941 var glasværkets kunstneriske leder og senere blev konsulent i perioden 1957 og frem til sin død. Han arbejdede ud fra mottoet "Smukt, stærkt, hensigtsmæssigt og billigt", og indledte en ny æra i værkets historie med fokus på funktionalisme og æstetik, som en del af den spirende modernitet. Endvidere var det ham der udtalte ordene, der grundlagde Holmegaard Glasværks mission: "Det skal være enhver dansker forundt at holde et Holmegaard-glas i hånden".

Serien "Capri", 1961 af Jakob E. Bang

I 1965 overtog fabrikken Kastrup Glasværk, som blev lukket 1979. Den ny virksomhed havde Carlsberg og Tuborg som hovedaktionærer, og produktionen blev specialiseret, så fra 1968 fremstilledes kun industriglas i

Kastrup, mens det mundblæste kunstglas produceredes på Sydsjælland. I 1985 indgik virksomheden i Royal Copenhagen.

Efter Jacob E. Bang blev Per Lütken (1916-1998) ansat som kunstnerisk leder i 1942. Det erhverv bestred han indtil sin død, og han har pustet liv i mere end 3000 glasdesigns, hvor mange har opnået klassikerstatus. Især hans mange drikkeglasserier hører under denne kategori, og efter hans mening skulle et drikkeglas have en vis naturlig glasvægt og de skulle ose af glasmageri. Ud fra den filosofi skabte han de kraftige, læbevenlige glas med bløde kurver No. 5 (1970), Skibsglasserien (1971), Idéelle (1978) og Charlotte Amalie (1981) samt ikke mindst Det levende glas (1985). Lütken er også manden bag Provenceskålen (1955) og Selandia fadet (1957), som begge produceres igen. Per Lütken var Holmegaards Glasværks centrum og store inspirator. Han var kendt for sin perfektionisme og stillede store krav til glaspusterne. Hvis de påtalte, at hans tegninger var for svære at blæse til glas, var Lütkens ambitiøse respons "Hvem har sagt, at det skal være nemt".

I bogen "Glas er liv" fra 1986, en hyldest til glasdesigneren Per Lütken, i anledning af hans 70 års fødselsdag, har sønnen Tue Lütken, som er fotograf, præsenteret udvalgte glas igennem kunstnerens virke sammenholdt med Per Lütkens poetiske vendinger om sin kunst. Her siger han om drikkeglassene: "Deres historie er periodevis farverig, festlig og dødkedelig, særlig spændende er udviklingen for øjeblikket, fordi den i sig rummer den problematik, der er forbundet med tidens gærende uro, som bl.a. giver sig udtryk i ønsket om nye værdinormer som alternativ til prestige og økonomisk styret formalisme. En ny livsform hvor følelse og fornemmelse er i færd med at nyskabe et meget gammelt håndværk, hvor det at bearbejde glasset bliver en daglig oplevelse og brugen af drikkeglasset en glæde for hånd, øje og mund". Så vidt den gamle nestor. Hold nu helt op hvor har han skabt meget smukt glas!

"Det levende glas", 1985 af Per Lütken

Fra serien "Carnaby", 1953 af Per Lütken

Fra serien "Flamingo", 1953 af Per Lütken

Men glaseventyret stopper ikke med Per Lütken. Holmegaard lever videre i bedste velgående med vor tids designere. En af dem er Anja Kjær. Hun er uddannet fra Danmarks Designskoles Glas- og Keramiklinje i 1983 og har i de seneste 18 år været tilknyttet Holmegaard, hvor hendes største brand er Karen Blixen-serien med vaser, fyrfadslygter og urtepotteskjulere, inspireret af afrikanske kvinders gyldne halsringe og Karen Blixens udtryksfulde malerier fra Afrika. Anja Kjær har dermed skabt et internationalt udtryk med rod i danske håndværkstraditioner.

Karen Blixen - serien af Anja Kjær

En anden internationalt, anerkendt glaskunstner, Cecilie Manz, har siden 2004 samarbejdet med Holmegaard. Hun dimitterede fra Danmarks Designskole i 1997 og etablerede sit eget glasværksted i København i 1998, men havde forinden studeret kunst og design i Finland. Hun er repræsenteret på MoMa i New York og i 2014 modtog hun Kronprinsparrets kulturpris på baggrund af hendes evner til at kombinere forskellige designstrategier på nye måder. Cecilie Manz's serie, Minima, har vundet stor anerkendelse bl.a. modtog hun Den Danske Designpris i 2008/2009 for hendes sans for at kombinere skandinavisk modernisme og funktionalitet.

Minima-serien, 2006 af Cecilie Manz

Lad glaskunsten leve. Jeg har slet ikke tal på hvor meget Holmegaard glasdesign jeg har. Skønhed er en livgivende kraft!